

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

STORE FREDERIKSLUND

SLAGELSE KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

10.09.2014
Mia Kroer Ræbild
2014-7.82.07/330-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Slagelse Kommune
Store Frederikslund 1, 4200 Slagelse
Store Frederikslund
1918
*Hovedbygningen (beg. af 1800-tallet,
efter forlæg af Andreas Kirkerup).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Store Frederikslund ligger omgivet af marker og skov. Hovedbygningen ligger for enden af en nyere, lang allé, der fra nord giver adgang til avlsbygningerne, der sammen med forpagterboliger og den fritliggende hovedbygning mod syd danner et firkantet anlæg med en gårdsplads i midten. Syd for hovedbygningen ligger en stor, landskabelig have, der gennembyrdes af et forløb af seks søer.

Hovedbygningen er en enfløjet, 13 fag lang, grundmuret længe i to etager over en høj kælder orienteret mod haven. Bygningen bærer et rødt, teglhængt, opskalket heltag med helvalmede gavle, og i rygningen ses i alt fire skorstenspiber med sokkel og gesims, hvoraf de to yderste skorstenspiber tillige er forsynet med dobbelte, rundbuede skorstensafdækninger. Soklen udgøres af granitkvadre, murene er pudsede og hvidkalkede ligesom skorstenspiberne og afsluttes øverst af en høj, profileret hovedgesims. De tre midterste fag udgøres både mod gårdspladsen og mod haven af en midtrisalit. Mod gårdspladsen er risalitten nederst refendfuget, herover sidder de tre vinduer i et let tilbagetrukket felt, herover er en tandsnitsgesims, og endelig krones risalitten af en attika med både ur og klokke. Mod haven udsmykkes midtrisalitten af fire pilastre af toskansk orden, hvor søjleskafterne er malet lyserøde, der bærer en stejl trekantfronton med tandsnitsprofilering samt et solur. Havedøren og vinduet herover har en enkel pudsindramning. Hoveddøren er placeret i gårdsidens midtrisalit og er en nyere, men traditionelt udført, tofløjet fyldingsdør. Foran døren ligger to granittrin, som flankeres af to smedjernslamper på granitsøjler, og over døren er et skur, som er en konsolbåren frontplade af sandsten. Mod syd er en nyere, men traditionelt udført, tofløjet havedør med ruder øverst og fyldinger nederst. Foran døren er en tresidet granittrappe. I østgavlen er også en havedør, som er en ældre, tofløjet dør med ruder øverst og fyldinger nederst samt et enkelt granittrin foran. Vinduerne er nyere, men traditionelt udførte krydspostvinduer, hvoraf størstedelen har koblede rammer, og de øvrige vinduer har

Opkørslen til Store Frederikslund gennem den lange lindeallé.

forsatsrammer. I kælderen er der ældre, torammede vinduer. Samtlige døre og vinduer er hvidmalede.

Vestgavlen er påbygget et nyere, grundmuret trappetårn med zinktag, og da det ikke er omfattet af fredningen, er det ikke nærmere beskrevet. Endelig er hovedbygningen på øst-, syd- og vestsiden omgivet af nyere bygningsselementer, herunder en hævet, flisebelagt terrasse, en muret havemur, en swimmingpool og et muret lysthus, der har ændret hovedbygningens karakter.

Indvendigt har hovedbygningen en ældre grundplan med en gennemgående hovedskillevæg og gennemgangsrum. Stueetagen er mod gårdspladsen disponeret med en centralt placeret forstue, et separat trapperum med en ældre, toløbet hovedtrappe ved siden af denne, en spisestue og et køkken mod vest samt gæstetoiletter, et kontor, et lille arkiv og en ældre bitrappe mod øst. Mod haven er der fem store stuer en suite med fløjddøre placeret enfilade. På første sal er der en opdelt korridor i størstedelen af bygningens længde, som giver adgang til en mængde gæsteværelser og to badeværelser – alle orienteret mod gårdspladsen. Mod haven er et forløb af værelser en suite med fløjddøre placeret enfilade som nedenunder. I hver gavl er et påklædningsværelse og et badeværelse, som hører til værelset ved siden af, dernæst følger et endnu et værelse, et badeværelse og i midten et stort værelse. Hovedtrappen giver endvidere adgang til den uudnyttede tagetage. Kun i midten er indrettet et selvstændigt arkivrum uden vinduer. I tagetagen er der bræddegulv, skorstenene og tagkonstruktionen er synlig ligesom det faste undertags brædder. Der er adgang til kælderen fra trappetårnet mod vest, som består af en gennemgående korridor, som giver adgang til diverse rum mod haven. I østgavlen ses resterne af en ældre, muret vindeltrappe. Kælderen har ældre, men hovedsageligt nyere gule, teglstensgulve, væggene er kalkede, og i korridorens nordside er kampestenene synlige. Der er en synlig tømmerkonstruktion med stolper, som står på granitkvadre og synligt bjælkelag med pudsede loftsflader. Stueetagen og førstesalen har nyere douglasbræddegulve, mønsterlagte parketgulve, pudsede vægge og vægge med opspændte lærreder samt pudsede lofter med stukatur. Der er bevaret en mængde ældre bygningsdele og -detaljer, herunder en- og tofløjede fyldingsdøre, gerichter, paneler og stukatur, men der er også nyere, tofløjede franske døre i enkelte rum.

— BYGNINGSHISTORIE

Store Frederikslund er en af landets yngre herregårde, idet den først blev grundlagt i 1783, da den daværende ejer Hans Henrik von Eikstedt sammenlagde landsbyerne Landbytorp og Davidsrød. Gårdens navn var tidligere Landbotorp. Hans Henrik von Eikstedt igangsatte opførelsen af en ny hovedbygning, der blev tegnet af

hofbygmesteren Andreas Kirkerup. Hans Henrik von Eikstedt måtte imidlertid afhænde sit gods allerede i 1786. Det blev oberst Jørgen Frederik Castenschiold, der købte godset, og han færdiggjorde opførelsen af hovedbygningen, som stod færdig i 1790.

Avlsbygningerne med portbygning blev ligesom hovedbygningen opført i 1780'erne. De var oprindeligt opført i bindingsværk, men blev under Jørgen Frederik Castenskiolds ejertid ombygget til grundmur. Også dyrehaven, der ligger syd for hovedbygningen, blev i 1780'erne anlagt som landskabshave. Parken blev atter omlagt i 1860'erne.

Hovedbygningen og avlsbygningerne blev istandsat fra 1951-1957, og om det er ved denne lejlighed, at der blev påbygget et trappetårn på vestgavlen, vides ikke. Trappetårnet har stået rødkalket og med rødt tegltag.

Oprindeligt ankom man til Store Frederikslund fra syd gennem park og dyrehave. Herskabet kørte øst om parkens søer og ankom til hovedbygningen fra øst, mens der vest om søerne, i behørig afstand fra hovedbygningen, var en vej til avlsbygningerne. I forbindelse med åbningen af motorvejsstykket fra Slagelse til Ringsted i 1993 blev ankomsten til Store Frederikslund også ændret. En ny allé blev anlagt mod nord, og ankomsten lå herefter aksefast ud for avlsgården og hovedbygningen.

Familien Grevenkop-Castenschiold ejede Store Frederikslund i 209 år, men måtte i 1995 sælge herregården. Familiegravstedet i form af et mausoleum i havens sydøstlige del er i dag reduceret til en jordhøj. I 1999 købte erhvervsmanden Klaus Helmersen Store Frederikslund, og han lod fra 1999-2000 hovedbygningen istandsætte. Sandsynligvis er det ved denne lejlighed, at trappetårnet fik cirkulære vinduer samt rundbuede dørpartier. I 2008 lod Klaus Helmersen opføre en avlsbygning. I 2012 købte Skovselskabet Store Frederikslund A/S Store Frederikslund.

— KILDER

www.danskeherregaarde.dk

Danmarks Slotte og Herregårde, Niels Peter Stilling, Politikens Forlag 2005.

Vestsjællandsgennemgangen, Hanne Raabyemagle, Planstyrelsen, 1991.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Store Frederikslund knytter sig til herregårdens placering i landskabet omgivet af marker, skov og søer, hvor den nyere ankomstvej fra nord med den lange lindeallé er med til at sætte rammen om det grandiose herregårdsmiljø. Med hovedbygningens centrale placering i den aksefaste komposition af den store rektangulære gårdsplads, der flankeres af avlsbygninger med en prominent udseende portgennemkørsel samt adskillige tjenesteboliger, understreges det herskabelige og yderst helstøbte kulturmiljø.

Endvidere er der miljømæssig værdi ved den store, landskabelige have, der omgiver hovedbygningen, og som delvist er udlagt til dyrehave. Hertil kommer, at haven på idyllisk vis gennembrydes af et sammenhængende forløb af søer.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Store Frederikslunds kulturhistoriske værdi knytter sig til hovedbygningen som del af et samlet anlæg med have, gårdsplads, avlsbygninger, skov og agerjord. På traditionel vis vender hovedbygningens ankomstfacade ud mod gårdspladsen og avlsgården. Denne disponering af hovedbygning og avlsgård har været karakteristisk for herregårdsanlæg siden 1700-tallet ligesom placeringen af haven mod syd.

Hertil kommer, at hovedbygningen er et godt eksempel på en klassicistisk bygning i såvel det ydre som i det indre. Bygningen har udprægede klassicistiske stiltræk karakteriseret i form af en solitær fremtræden med pudsede, symmetriske facader, taktfast vinduessætning og opskalket heltag med helvalmede gavle. De pyntelige elementer knytter sig til den høje, profilerede gesims og de to midtrisalitter, der er udsmykket på forskellig vis. Både gårdsidens midtrisalit med refendfugning, tandsnitsgesims og attika samt havesidens midtrisalit med pilastre af toskansk orden og en stejl trekantfronton med tandsnitsprofilering er typiske elementer fra klassicismen. Hertil kommer hovedindgangen, hvor den tofløjede fyldingsdør på karakteristisk vis fremhæves ved sandstensskuret over døren samt af de to smedjernslamper på granitsøjler på hver side af døren.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til hovedbygningens ældre grundplan med en langsgående hovedskillevæg og gennemgangsrum på hver side af denne. Der er kulturhistorisk værdi i de en suite beliggende stuer, hvoraf havesiden har dobbelte fløjdeure placeret enfilade, og at forstuen med det

Gennem portbygningen anes hovedbygningen.

separate trapperum er placeret midt i bygningen og modstillet den store havestue. I en herskabsbolig var det i 1700-tallet stilmæssigt foretrukket, at man kunne se igennem samtlige stuer i hele bygningens længde. Hertil kommer den sekundære trappe mod øst, der gav tjenestefolkene uset adgang mellem etagerne. I kælderen er der kulturhistorisk værdi i den bevarede midtergang med domestikrum placeret ud mod haven, hvor terrænet også er faldende.

Tillige er der kulturhistorisk værdi ved de bevarede ældre bygningsdele og -detaljer, herunder mønsterlagte klinke- og parketgulve, pudsede lofter med stukkatur, ovnnicher, høje fodpaneler, lysningspaneler og enkelte helpanellerede rum. Hertil kommer dørstykkerne med trompe- l'oeil malerier og cirkulære Thorvaldsen medaljoner, de en- og tofløjede fyldingsdøre med indstukne hængsler, messinggreb og gerichter, hvor enkelte af dørene på første sal er forsynet med opsprossede overvinduer, de forskellige typer kakkelovne samt kælderenes teglstensgulve, trækonstruktion og rester af en muret vindeltrappe. Endvidere kommer, at der i flere rum på traditionel vis er vægge med opspændte lærreder. Omend de er af nyere dato, er de sammen med de ældre bygningsdele med til at understrege bygningens alder og tidstypiske indretning.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Store Frederikslund knytter sig i det ydre til den fritliggende bygningskrops enkle, rektangulære form og farvesætning med granitsokkel, hvide pudsede mure, hvide, taktfast placerede vinduer, hvide døre samt rødt tegltag, hvis afvalmede form med en diskret opskalkning og ubrudte tagflader bidrager til et harmonisk og herskabeligt udtryk. De store linjer præger de stramt symmetriske facader med den profilerede hovedgesims. De to midtrisalitter og skorstenspiernes placering sikrer, at opmærksomheden samler sig om hovedbygningens midterparti både fra gårdspladsen og fra haven. De to midtrisalitter har hver deres udformning og udsmykning, hvilket giver dem hver deres fremtoning. Hvor gårdsidens midtrisalit fremstår forholdsvis lukket på grund af den horisontale deling som den refendfugede base og attikaen giver, fremstår havesidens midtrisalit mere åben og imødekommende, hvilket skyldes de horisontalt orienterede pilastre og den høje trekantfronton. At dørene også har hver deres udseende understreger endvidere sidernes forskellige karakter.

Hovedbygningens arkitektoniske værdi knytter sig i det indre til Store Frederikslunds helstøbte fremtræden, der ses i den gedigne materialeholdning samt i de herskabelige og stort set symmetriske grundplaner med formfuldendte interiører. Hertil kommer, at stueetagens en suite beliggende rum med døre placeret en filade

fremhæver bygningens udstrækning og rumforløb, ligesom det medvirker til et særligt lysindfald.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier ved Store Frederikslund knytter sig i det ydre til den elegante, fritliggende, klassicistiske bygning med symmetriske facader, rødt teglhængt heltag med afvalmede gavle, opskalkning og ubrudte tagflader samt fire skorstenspiber i rygningen. Hertil kommer midtrisalitterne med samtlige detaljer, hovedgesimsen, den taktfaste vinduessætning, de ældre og traditionelt udførte døre og vinduer samt den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier ved Store Frederikslund knytter sig i det indre til den ældre planløsning, herunder den langsgående hovedskillevæg med en suite beliggende stuer, hvoraf havesiden har dobbelte fløjdøre placeret enfilade, samt den ældre hoved- og bitrappeløb. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder mønstrelagte klinke- og parketgulve, pudsede vægge og vægge med opspændte lærreder, pudsede lofter med stukkatur, ovnnicher, kakkelovne, fod- og lysningspaneler samt enkelte helpanellerede rum. Endvidere kommer havesidens rum med trompe-l'oeil bemalede dørstykker og Thorvaldsen medaljoner, de en- og tofløjede fyldingsdøre med indstukne hængsler, messinggreb og gerichter, samt kælderens teglstensgulve, revledøre, synlige trækonstruktion og rester af en muret vindeltrappe. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales at undersøge bygningens oprindelige farveholdning, herunder facadepuds, søjler, vinduer og døre.

Endvidere anbefales det at hængsle stueetagens og førstesalens vinduer på traditionel vis med hjørnebånd og stabler.